

सन्देहममरश्रेष्ठ भगवन्तमरिन्दम । निबोध तेन गोक्षय निखिलं सर्वमादितः ।
 कियन्तो वै पितृगणाः कस्मिन् लोके प्रतिष्ठिताः । वर्तन्ते देवप्रवरा देवानां सोमवर्द्धनाः ।
 ॥ सनत्कुमार उवाच ॥ सप्तैते यजतां श्रेष्ठ स्वर्गे पितृगणाः स्युताः । चत्वारो मूर्त्तिमन्तश्च त्रयस्तेषाममूर्त्तयः ।
 तेषां लोकं विसर्गञ्च कीर्त्तयिष्यामि तच्छृणु । प्रभावश्च महत्त्वश्च विस्तरेण तपोधन ।
 धर्ममूर्त्तिधरास्तेषां त्रयो ये परमा गणाः । तेषां नामानि लोकाश्च कीर्त्तयिष्यामि तच्छृणु ।
 लोकाः सनातना नाम यत्र तिष्ठन्ति भास्वराः । अमूर्त्तयः पितृगणास्ते वै पुत्राः प्रजापतेः ।
 विराजस्य दिजश्रेष्ठ वैराजा इति विश्रुताः । यजन्ति तान् देवगणा विधिदृष्टेन कर्मणा ।
 एते वै योगविभ्रष्टा लोकान् प्राप्य सनातनान् । पुनर्युगसहस्रान्ते जायन्ते ब्रह्मवादिनः ।
 ते तां प्राप्य स्युतिं भूयः साङ्ख्ययोगमनुत्तमं । यान्ति योगगतिं सिद्धाः पुनरावृत्तिदुर्लभा ।
 एते स्युः पितरस्तात योगिनां योगवर्द्धनाः । आयाचयन्ति ये पूर्वं सोमं योगबलेन वै ।
 तस्माच्छ्राद्धानि देयानि योगिनान्तु विशेषतः । एष वै प्रथमः कल्पः सोमपानां महात्मनां ।
 एतेषां मानसी कन्या मेना नाम महागिरेः । पत्नी हिमवतः श्रेष्ठा यस्या मैनाक उच्यते ।
 मैनाकस्य सुतः श्रीमान् क्रौञ्चो नाम महागिरिः । पर्वतप्रवरः पुत्रो नानारत्नसमन्वितः ।
 तिस्रः कन्यास्तु मेनायां जनयामास शैलराट् । अपर्णामेकपर्णाञ्च तृतीयामेकपाटला ।
 तपश्चरन्त्यः सुमहदुत्थरं देवदानवैः । लोकान् सन्तापयामासुस्तातिस्रः स्थाणुजङ्गमान् ।
 आहारमेकपर्णेन एकपर्णा समाचरत् । पाटलापुष्पमेकञ्च आदधावेकपाटला ।
 एका तत्र निराहरा तां माता प्रत्यवेधयत् । उमा इति निवेधन्ती मातस्त्रेहेन दुःखिता ।
 सा तथोक्ता तदा मात्रा देवो दुश्चरचारिणी । उभेत्येवाभवत् ख्याता त्रिषु लोकेषु सुन्दरी ।
 तथैव नाम्ना तेनेह विश्रुता योगधर्मिणी । एतत्तु त्रिकुमारीकं जगत्स्यास्यति भार्गव ।
 तपःशरीरास्ताः सर्वास्तिष्ठो योगबलान्विताः । सर्वाश्च ब्रह्मवादिन्यः सर्वाश्चैवोर्द्धरेतसः ।
 उमा तासां वरिष्ठा च ज्येष्ठा च वरवर्णिनी । महायोगबलोपेता महादेवमुपस्थिता ।
 असितस्यैकपर्णा तु देवलस्य महात्मनः । पत्नी दत्ता महाब्रह्मन् योगाचार्याय धीमते ।
 जैगीषव्याय तु तथा विद्धि तामेकपाटला । एते चापि महाभागे योगाचार्यावुपस्थिते ।
 लोकाः सोमपदा नाम मरीचेर्यत्र वै सुताः । पितरो यत्र वर्तन्ते देवास्तान् भावयन्त्युत ।
 अग्निस्त्राता इति ख्याताः सर्वे एवामितौजसः । एतेषां मानसी कन्या अर्च्छेदा नाम निम्बगा ।
 अर्च्छेदं नाम विख्यातं सरो यस्याः समुत्थितं । तथा न दृष्टपूर्वस्ते पितरस्ते कदाचन ।
 अयमूर्त्तानय पितृन् सा ददर्श शुचिस्मिता । सम्भूता मानसस्तेषां पितृन् खान्नाभिजानतो ।
 ब्रीडिता तेन दुःखेन बभूव वरवर्णिनी । सा दृष्ट्वा पितरं वव्रे वसुं नामान्तरिचगं ।
 अभावसुमिति ख्यातमायोः पुत्रं यशस्विनं । अद्रिकाप्सरसा युक्तं विमानेऽधिष्ठितं दिवि ।
 सा तेन व्यभिचारेण मनसः कामरूपिणी । पितरं प्रार्थयित्वाऽन्यं योगभ्रष्टा पपात ह ।